

MEGAFORBIETELE DIN CARPAȚII MERIDIONALI

LES MÉGAPHORBIAIES DANS LES CARPATES MÉRIDIONALES

CHIRIȚOIU MAGDALENA

Resumé

La dénomination de la classe *Betulo-Adenostyletea BR.-BL. et TX. 1943* a été substituée avec *Mulgedio-Aconitetea HADAČ et KLIKA 1944* pour être en concordance avec l'article 8 du Cod Internationale de Nomenclature Phytosociologique. Les mégaphorbiaies ont une physionomie particulière, en s'installant sur les vallées des rivières de montagne et sur les pentes déboisées de l'étage montagne supérieur et l'étage subalpin. Les conditions pédo-climatique et écologique ont déterminé l'existence- dans ces phytocoenoses particulières- de beaucoup d'espèces endémiques carpato-balcaniques. Les adenostyletes ont constitué le filtre sélective par lequel certains composants de mégaphorbiaies ont été transmises aux forêts de hêtres où ils existent jusqu'à nos jours.

INTRODUCERE

Termenul de „megaforbiete” aparține botanistului elvețian JOHN BRIQUET (1870-1951) care a definit astfel vegetația de ierburi înalte din etajul subalpin al munților din Europa Centrală. Sub această denumire, J. BRAUN-BLANQUET (1943) cuprinde vegetația viguroasă de talie înaltă, care prosperă de-a lungul pâraielor montane din emisfera boreală (BRAUN-BLANQUET J., 1948).

MATERIAL ȘI METODĂ

Nomenclatura sintaxonomică a fost adoptată în conformitate cu prevederile stabilite în Codul Internațional de Nomenclatură Fitosociologică elaborat de H. E. WEBER, J. MORAVEÇ, J.-P. THEURILLAT (2000). Materialul se bazează pe câteva lucrări cu referiri la acest tip de grupări vegetale, publicate în țară și străinătate. (ALEXIU V. 1998, BORZA AL. 1934, BOȘCAIU N. 1971, DRĂGULESCU C. 1995, MIHĂILESCU S. 1995, MUCINA L., GRABHERR G., ELLMAUER TH. 1993, OROIAN S. 1998, SĂMĂRGHIȚAN M. 2005, SANDA V., POPESCU A., STANCU D. 2002, STANCU D.)

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Bazându-se pe un procedeu nomenclatural inductiv, J. BRAUN-BLANQUET a reunit grupările acestor buruienișuri înalte de munte în alianța *Adenostylion alliariae BR.-BL. 1926*, pe care ulterior le-a extins în ordinul *Adenostyletalia BR.-BL. 1931*, iar în 1943 a conceput clasa *Betulo-Adenostyletea BR.-BL. 1943* (BRAUN-BLANQUET J. 1948). Denumirea nu se afla în conformitate cu actualele prevederi ale Codului de Nomenclatură Fitosociologică, deoarece, la publicare, ea nu a fost însoțită de numele autorilor (WEBER H. E., MORAVEÇ J., THEURILLAT J. P. 2000). Astfel, P. KARNER și L. MUCINA (1993), pe baza articolului 8 din acest act, propun înlocuirea denumirii de *Betulo-Adenostyletea BR.-BL. et TX. 1943* cu *Mulgedio-Aconitetea HADAČ et KLIKA, 1944* (MUCINA et al., 1993).

În țara noastră, această denumire a fost folosită pentru prima dată de SILVIA OROIAN (1998) și MIHAELA SĂMĂRGHIȚAN (2001). În clasificarea acestor grupări de plante, nu s-a ajuns încă la un stadiu de stabilitate sintaxonomică. Schema propusă de N. BOȘCAIU (1971) și adoptată de majoritatea botaniștilor se bazează pe o concepție fitogeografică unitară în care se sintetizează considerațiile sintaxonomice cu cele sincorologice.

Speciile caracteristice pentru clasă în Carpații românești sunt: *Athyrium distentifolium* TAUSCH ex OPIZ, *Geranium sylvaticum* L., *Milium effusum* L., *Myosotis sylvatica* EHRH. ex HOFFM., *Cicerbita alpina* (L.) WALLR., *Ranunculus plataniifolius* L., *Polygonatum verticillatum* (L.) all., *Valeriana sambucifolia* MIKAN FIL., *Viola biflora* L. (ILEANA SANDA V., POPESCU A., STANCU DANIELA, 2002).

Atât în Alpi ,cât și în Carpați clasa *Mulgedio-Aconitetea* este reprezentată prin trei ordine: *Adenostyletalia alliariae* G. BR.-BL. et J. BR.-BL. 1931, *Calamagrostietalia villosae* PAWLOWSKI et al. 1928 și *Rumicetalia alpini* MUCINA et KARNER et MUCINA, 1993 (MUCINA et al., 1993). Fitocenozele ordinului *Adenostyletalia* populează stațiuni bazice până la slab acide și sunt dominate de megaforbietele propriu-zise care ajung adesea la dimensiuni impresionante, iar cele ale ordinului *Calamagrostietalia villosae* se instalează de obicei pe versanții defrișați și însoțiți din etajele montan și subalpin. În condiții ecologice diferite se dezvoltă fitocenozele ordinului *Rumicetalia alpini*, a căror extindere este favorizată de efectivele zootehnice din etajul subalpin.

Primele studii fitosociologice referitoare la acest tip de vegetație au fost inițiate de AL. BORZA (1934) în M-ții Retezat, în urma cărora a descris câteva asociații din această clasă (*Aconitetum taurici retezatense* BORZA 1934, *Adenostyletum alliariae banaticum* BORZA, 1946 cu faciesul *athyriosum alpestris*, *Calamagrostidetum villosae* BORZA, 1934 și *Deschampsietum caespitosae transilvanicum* (BORZA AL., 1934).

Ulterior, referiri la acest tip de vegetație au mai făcut: GHEORGHE COLDEA (1992), CONSTANTIN DRĂGULESCU (1995), SILVIA OROIAN (1998), VALERIU ALEXIU (1998), VASILE SANDA, AUREL POPESCU, DANIELA ILEANA STANCU (2001, 2005), MIHAELA SĂMĂRGHIȚAN (2001, 2005).

Asociațiile descrise în țara noastră, până în prezent, sunt:

- Adenostylo-Doronicetum austriaci*, HORV., 1956
Cirsio waldsteinii-Heracleetum transsilvanici, PAWL. et WALAS, 1949
Polemonio caerulei-Carduetum personatae SĂMĂRGHIȚAN, 2001
Aconitetum taurici BORZA ex COLDEA, 1990
Petasito-Cicerbicetum Tx. 1937
Petasitetum kablikiani SZAFER, KULCZ., et PAWL., 1926
Salici-Alnetum viridis COLIČ et al., 1962
Astrantio-Delphinietum elati BOȘCAIU et SIMONA MIHĂILESCU, 1997
Hyperico grisebachii-Calamagrostetum villosae PAWL. et WALAS, 1949
Phleo alpini-Deschampsietum caespitosae (KRAJINA, 1933) COLDEA, 1983 (descrisă de C. DRĂGULESCU sub numele: *Rumici-Deschampsietum caespitosae* CSÜRÖS et al., 1985 *aconitetosum* DRG. (1987), 1989
Diantho compacti-Festucetum porcii NYÁRÁDY, 1966
Trisetio fusci-Salicetum hastatae COLDEA (1986) 1990
Petasitetum albae DIHORU, 1975 *telekiosum* (BELDIE, 1967) DRG., 1987
Rumicetum alpini BEGER, 1922
Veratretum albi PUȘC. et al., 1956

Cenozele asociației *Salici-Alnetum viridis* prezintă o importanță deosebită, atât datorită faptului că *Alnus viridis*, prin elasticitatea ramurilor sale, manifestă un important rol antierozional, cât și similarităților cu cenozee asemănătoare din Stara Planina în nordul Peninsulei Balcanice. Aceste similarități atestă existența unor legături singenetică și florogenetică ale asociațiilor din Carpați și Balcani (BOȘCAIU N., 1971).

Se pare că buruienșurile înalte de munte sunt descendente ale unor vechi ecotonuri, probabil de la sfârșitul pliocenului, formate într-o ambianță cenotică labilă. Odată cu umezirea climatului din perioada subatlantică aceste ecotonuri au găsit în noul climat condițiile favorabile unei dezvoltări proprii (BOȘCAIU N., TÄUBER F. 1980). Pe baza acestei concepții, N. BOȘCAIU și F. TÄUBER au emis ipoteza că, deși făgetele rămân cele mai recente formațiuni forestiere, totuși în ambianța lor au dăinuit unele dintre cele mai vechi relice terțiare din Carpați. De exemplu, *Symphytum cordatum* este foarte apropiat florogenetic cu *S. grandiflorum*, *Hepatica transsilvanica* apropiată de *H. henryi* și chiar *Aconitum moldavicum* identificat prin câteva populații cărora nu li se poate atribui nici rolul de specii în munții din China. Aceste relice, cu toată vechimea lor florogenetică, în condițiile climatului subatlantic și-au regăsit similitudini cu climatul lor originar prosperând viguros în văile montane din Carpați.

BIBLIOGRAFIE

- ALEXIU V. 1998. *Vegetația Masivului Iezer-Păpușa*. Edit. Cultura Pitești: 241-249.
BORZA AL. 1934. *Studii fitosociologice în munții Retezatului*. Bul. Grăd. Bot. și al Muz. Bot. Univ. Cluj. **14**(1-2):1-84.
BOȘCAIU N. 1971. *Flora și vegetația Munților Țarcu, Godeanu și Cernei*. Edit. Acad. R.S.R. București: 367-389.
BOȘCAIU N., TÄUBER F. 1980. *Die zönogenetische Rolle der Hochstaudenfluren in den Rumänischen Karpaten*. Phytocoenologia **7**. (Festband Tüxen). Stuttgart/Braunschweig.
BRAUN-BLANQUET J. 1948. *La végétation alpine des Pyrénées orientales*. Barcelona: 235-244.
COLDEA GH. 1992. *Prodrome des associations végétales des Carpates du sud-est (Carpates Roumaines)*. Camerino. **13**: 439-447.
DRĂGULESCU C. 1995. *Flora și vegetația din bazinul Văii Sadului*. Edit. Constant Sibiu: 173-174.
MIHĂILESCU SIMONA. 1995. *Aspecte ale vegetației calcișle de pe Piatra Craiului*. Argessis. Stud. și Com. Șt. Nat. Pitești. **7**: 47-52.
MUCINA L., GRABHERR G., ELLMAUER TH. 1993. *Die Pflanzengesellschaften Österreichs*. Teill II. VEB Gustav Fischer Verlag Jena. Stuttgart. New York: 468-505.
OROIAN SILVIA. 1998. *Flora și Vegetația Defileului Mureșului între Toplița și Deda*. Casa de Editură Mureș. Târgu-Mureș: 355-358.
SĂMĂRGHIȚAN MIHAELA. 2005. *Flora și vegetația Văii Gurghiului*. Edit. University Press. Târgu-Mureș: 363-375.
SĂMĂRGHIȚAN MIHAELA. 2001. *Flora și vegetația văii Gurghiului*. Rezumatul tezei de doctorat. București.
SANDA V., POPESCU A., STANCU DANIELA ILEANA. 2002. *Structura cenotică și caracterizarea ecologică a fitocenozelor din România*. Edit. Conphis: 116-121.
STANCU DANIELA ILEANA. 2005. *Flora și vegetația Munților Răiosu și Buda, Masivul Făgăraș*. Edit. Univ. din Pitești: 165-180.
WEBER H. E., MORAVEȚ J., THEURILLAT J. P. 2000. *International Code of Phytosociological Nomenclature*. 3rd edition. Journal of Vegetation Science **11**: 739-768. Uppsala.

Chiritoiu Magdalena

Muzeul Județean Argeș, Str. Armand Călinescu 44, Pitești
e-mail: magda_chiritoiu@yahoo.com